

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

Dubium I. An & qualis virtus sit charitas, an sit vera amicitia inter Deum &
hominem; an sit vna virtus eademq[ue] perfectiſſima omnium ac forma
virtutum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

de peccatis. 3. Per accidens saepe obligat, quotiescunq; ad vincendâ aliquâ tentationē, aut præceptum aliquod seruandum, necessarius est actus spei. Quamquam tunc eum actum prætermittente, non est peccatum distinctum à peccato consequente, ad quod vitandum actus spei requirebatur vt ex comuni, generatim dictum tomo 2. disp. 4. q. 2. dub. 1. n. 17.

81 II. Eodem modo præceptum affirmatiuum timoris obligat, quando vel graui tentatione præsumptionis animus pulsatur; aut alioqui ad vincendam tentationem, vel præceptum seruandum necessarius videtur timoris actus. Alias autem præceptum timoris tam seruilis, quam filialis, per se non obligare, probabilius censet Valentia loc. cit. contra Bannem hic quæst. 22. artic. 2. Cur autem, & qua ratione Sanctus Thomas ibi-

dem a. 1. & 2. asserat, in ipsa prima legislatione à Deo præceptum formale (sub expressis scilicet verbis præceptiuis) de spe aut seruili timore nec datum, nec dandum fuisse, colligi potest ex dictis in simili de fide quæstio. 7. dub. 3. & alijs, quæ docuimus tom. 2. d. 5. quæstione 3. dub. 2. num. 21.

82 III. Per peccata præceptis solum affirmatiuis spei opposita, spes non amittitur, vt etiam de fide dictum. Et si per accidens, quotiescunq; peccato infidelitatis fides amittitur, ex consequenti etiam amittatur habitus spei; sicut & charitatis, aliarumque omnium virtutum infusarum: cum isti habitus omnes supponant habitum fidei, vt cum Sancto Thoma quæst. 4. a. 7. & q. 17. a. 7. & 8. dictum dub. 1. & supra de fide q. 6. dub. 2. Atque hæc de spe.

QVÆSTIO II.

De Charitate secundum se; eiusque subiecto, tam proximo, quam remoto; itemque de causa efficiente, augmento, diminutione, & corruptione eiusdem.

Sanctus Thomas 2. 2. q. 23. 24.

Absoluetur hæc quæstio sex dubitationibus. I. An, & qualis, cuiusq; obiecti virtus sit Charitas; an sit vera amicitia inter Deum & hominem; an sit vna virtus; eademq; perfectissima omnium, an forma virtutum II. An præter Charitatem virtutem Theologicam, dentur alij habitus amoris amicitie erga Deum, vel proximum. III. De subiecto Charitatis, tam proximo, quam remoto; specialim an eiusdem speciei & intensio sit in via & in patria. IV. De productione & augmento charitatis; an à solo Deo producat; quomodo item & quantum charitas augetur, siue intendi possit. V. Vtrum quolibet actu charitatis charitas in hac vita augetur; & quomodo. VI. An, & quomodo charitas possit diminui, & amitti, siue corrumpi.

DVBIVM I.

An, & qualis virtus secundum essentiam sit charitas; an item sit vera amicitia inter Deum & hominem; an sit vna virtus; eademq; perfectissima omnium, ac forma virtutum.

S. Thomas 2. 2. q. 23. aa. 8.

1 **A**ccepitur charitas in præsentī pro ea virtute, seu vi, qua Deum amore benevolentie diligimus; ad cuius essentiam ac proprietates declarandas, iuxta ordinem quæstionum in hac dubitatione propositorum, sequentes assertiones ex mente S. Thomæ statuimus.

2 **A**SSERTIO I. Charitas est aliquid creatum, in anima hominis iusti in hærens, & quidem permanenter, velut habitus. Ita docet S. Thomas q. 23. a. 2. ex comuni omnium Doctorum, contra Magistrum in 1. dist. 17. qui putauit, charitatem non esse habitum aliquem creatum, sed ipsum Spiritum Sanctum immediate in nobis efficientem actum charitatis; cuius sententiam etiam Scotus, & alij

nonnulli ibidem probabilem existimarunt.

Sed posita assertio est iam adeo certa, vt quoad priorem partem plane sit de fide, & aperte definita in Concilio Tridentino sess. 6. c. 7. vbi dicitur; Charitatem diffundi in cordibus eorum, qui iustificantur, atq; ipsi inherere, & in ipsa iustificatione hæc omnia simul infusa accipere hominem &c. fidem, spem, & charitatem. Et Canone 11. habetur: Si quis dixerit, homines iustificari vel sola imputatione iusticie Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusa gratia & charitate, qua in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffundatur, atq; illis inheret, &c. anathema sit. Idem sumitur ex scriptura ad Rom. 5. v. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, per Spiritum Sanctum, &c.

3 Quantum ad secundam partem, nempe quod sit habitus, et si non sit aperte de fide, nec adeo clare definita ab Ecclesia, ut contra Vegam lib. 7. in Tridentinum cap. 42. notârunt Valquez 1. 2. disp. 203. num. 19. & Arragonius hic artic. 2. & fere etiam Valentia quæst. 1. p. 1. §. 3. est tamen non solum sententia probabilior, ex cap. *Maiores*, de baptismo, & Concilio Viennensi, Clementina vnica de Summ. Trinitat. & Fide Catholic. sed etiam quoad rem (esse videlicet etiam aliquam qualitatem permanentem, abstrahendo à nomine habitus) adeo certa, ut contrarium merito cenferi possit temerarium, si non etiam erroneum, ut recte Valentia loc. citat. non solum quia est contra communem Doctorum in 1. distinct. 17. & 2. dist. 26. Sanctum Thomam, & recentiores hic cit. artic. 2. sed etiam quia satis aperte aduersatur Concilio Tridentino loc. cit. vbi generatim definitur, in iustificatione peccatoris charitatem infundi; quod ideo etiam de paruulis, ex mente eiusdem Concilij asserendum est; qui tamen non nisi habitualis perfectionis sunt capaces. De qua re pluribus actum tom. 2. disp. 6. q. 1. dub. 2.

4 Ratio generalis vtriusque partis sumitur ex S. Thoma cit. a. 2. Quia omnis actus perfecte productus ab aliqua potentia, supponit in illa sufficientem vim operatiuam, inhaerentem ac permanentem; sed actus charitatis vtique perfecte ex suo genere quin etiam faciliter & delectabiliter producitur ab humana voluntate: ergo supponit in illa vim sufficientem ac permanentem, qualis non potest esse alia, quam habitus.

5 ASSERTIO II. Charitas est virtus, & quidem perfecta, tam quoad essentiam, quam quoad statum virtutis. Est extra controuersiam apud S. Thomam q. 23. a. 3. Probatur tum ex bonitate obiecti, & actus toties in scriptura commendati, ut suo loco patebit; tum quia attingit debito modo Deum, supremam actionum humanarum regulam, tum quia instar virtutum moralium immediate perficit voluntatem, eamque mouet & inclinât ad bene operandum, idque immediate circa vltimum finem Cui: qua de causa etiam habentem eiusque actum simpliciter bonum, & ad vitam æternam consequendam idoneum facit; quod ad virtutem secundum statum Christianæ virtutis perfectam requiritur.

Et quia totum hoc, quod diximus, conuenit charitati cuius etiam minimæ, & secundum quamuis intensionem, iuxta S. Thomam 3. p. q. 62. a. 6. ad 3. vbi ait, *minimam gratiam cuiuscumque cupiditati resistere posse, & mereri vitam æternam*: idcirco etiam quæuis minima charitas perfecta virtus est, tam secundum essentiam, quam secundum statum, ut recte etiam notauit Arragonius hic a. 3.

6 Nec obstat, quod charitas est accidens animæ, qua proinde videtur imperfectior. Accidens enim non ex principijs subiecti, sed ex participatione superioris naturæ perfecta, sunt digniora subiecto, inquit Sanctus Thomas a. 2. ad 3. idque vel secundum quid, vt explicat Caietanus, vel etiam simpliciter, vt cenfer Valentia. De quo non est magnopere contendendum.

ASSERTIO III. Charitas, de qua agimus, est virtus supernaturalis & Theologica. Est extra controuersiam. Et primum patet ex Scriptura. Rom. 5. v. 5. *Charitas Dei diffusa est &c. per Spiritum sanctum*. 1. Ioann. 4. v. 7. *Charitas ex Deo est*. In quem sensum etiam Dionysius 4. de diuin. nom. dicit, *Omnium diuinorum diuinissimum esse amorem*. Eodem pertinet Concilium Tridentinum citatum assertionem I. Ratio sumitur ex vtroque tam materiali, quam formali obiecto supernaturali, de quo infra. Secundum patet ex dictis, quia immediate ac principaliter versatur circa Deum, tam vt obiectum Cui, vt magis infra declarabitur.

ASSERTIO IV. Est virtus specialis, & ab omnibus cæteris virtutibus distincta. Ita docent cū S. Thoma a. 4. omnes. Probatur tum ex 1. Cor. 13. v. 13. *Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc*. vbi charitas connumeratur specialibus virtutibus; tum ex obiecto proprio, quod est ipse Deus, vt est secundum se sumum bonum supernaturale adeoque amabile propter se amore beneuolentiæ seu amicitia, vt recte cum Scoto in 3. dist. 27. q. 1. habet communis.

Neque contrarium hic cit. a. 4. sentit S. Thomas, asserens obiectum ipsius esse *bonum diuinum, in quantum est beatitudinis obiectum*. Illud enim in quantum specificatiue solum, & non reduplicatiue accipiendum est, vt sensus sit, Deum esse obiectum charitatis, non præcise secundum vnum vel alterum speciale attributum, seu perfectionem suam; v. g. vt iustus, aut misericors est, sed secundum omnem suam rationem bonitatis & perfectionis, adeoque vt est supernaturale bonum vnde quaque sumum & perfectum: quo modo etiam est obiectum beatitudinis, salua interim differentia rationis formalis, secundum quam idem Deus aliter atque aliter est obiectum spei, seu beatitudinis & charitatis, quam vt per se claram ex q. 17. a. 8. & hac q. 23. a. 1. & 5. supposuit S. Thomas, vt pluribus Caietanus, Bannes, Arragonius & Valentia hic; & nos etiam supra q. 1. satis declarauimus.

Ex hoc ipso vero, quod charitas versatur circa Deum, vt est secundum se sumum bonum (non vt est bonum nostrum) eumque vt sic amat, sequitur, quod charitas versatur circa Deum, non amore concupiscentiæ, sed amicitia & beneuolentiæ, volendo illi omne bonum, ac imprimis suum ipsius increatum bonum, propter seipsum; quodque adeo charitas versetur circa Deum velut vltimum finem Cui; cum interim spes versetur circa eundem, vt est noster vltimus finis Cuius, seu Qui, vt dictum etiam q. 1. præcedente dub. 1.

ASSERTIO V. Charitas est vera amicitia erga Deum. Ita docet cū S. Thoma a. 1. communis, & sumitur nomen amicitia pro ipso amore reciproco inter amicos, non pro relatione inde subsequente. Probatur & declaratur ex Aristotele 8. & 9. Ethicorum, quia omnis amor beneuolentiæ mutuus, seu reciprocus, in quadam bonorum communicatione fundatus, est amicitia; sed charitas hominis erga Deum est talis amor: Ergo, &c. Minor quoad primam partem ex dictis patet: quoad se-

cundum

cundam probatur; quia nunquam amamus Deum, nisi prius ab eo amati; cum ipse amor noster erga Deum sit præcipuus effectus amoris Dei erga nos. Tertia pars probatur. Tum quia & Deus præter alia varia bona naturalia ac supernaturalia, suamet etiam beatitudinem homini communicat, proposito quidem in hac vita, re ipsa autem in altera: & homo vicissim, qui Deum amat, sua ipsi officia & obsequia ac honorem debitum defert.

12 Eadē assertio patet ex multis scripturæ locis psal. 138. v. 17. *Nimis honorati sunt amici tui Deus, Cant. 2. v. 13. Surge amica mea. Cant. 5. v. 16. Ipse est amicus meus. Sap. 7. v. 14. Participes facti sunt amicitia Dei. Ioann. 15. v. 14. Vos amici mei estis si feceritis ea, quæ præcipio vobis. Et ibidem v. 15. Jam non dicam vos seruos, sed amicos &c. Quæ loca cū proprie accipi possint, omnino debent; ad stipulantibus præsertim SS. Patribus, idemq; passim asserentibus.*

13 Ratio à posteriori est; quia omnia effecta ac proprietates amicitia loca habent inter Deum & hominē, vt sunt iuxta Aristotelē 8. & 9. Ethicorū I. vno quasi quedam & similitudo in ipsa natura. Nam non solum Deus ineffabiliter homo factus, sed & homo per gratiā ad participationem diuinæ naturæ euectus est, iuxta illud 1. Cor. 6. v. 17. *Qui adheret Domino, unus spiritus est. Ad Galat. 2. v. 20. Vno autem iam non ego, vivit vero in me Christus, &c. 2. Pet. 1. v. 4. Et efficiamini diuinæ consortes naturæ. 1. Ioann. 3. v. 1. Et filij Dei nominemur, & simus.*

II. Vniō voluntatum. Nam & Deus voluntatem imitantem se faciet, & exaudiet eos. Psal. 144. v. 19. Et homo iustus Dei voluntatem non solum quotidie fieri cupit, sed etiam curat.

14 III. Conuersatio securā, & mutua quedam in omnibus comunicatio; iuxta illud Prouerb. 8. v. 31. *Delectatio mea esse cū filiis hominū. Cant. 2. v. 16. Dilectus meus mihi, et ego illi. Ad Hebræos 1. v. 1. Multifariam multisq; modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis: nouissime diebus istis locutus est nobis in Filio. 1. Ioann. 4. v. 18. Perfecta charitas foras mittit timorem. Ad Philipp. 3. v. 20. Nostra autem conuersatio in caelis est. De qua re non nihil etiam Aristoteles lib. 10. Ethicorum. & lib. 1. ac 12. Metaph.*

15 IV. Mutua beneficentia; de qua 1. ad Cor. 3. v. 22. *Omnia enim vestra sunt &c. siue presentia, siue futura. Ad Roman. 8. v. 32. Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? Nos autem vicissim et si Deo conferre re ipsa nihil possumus, honorem tamen & subiectionem debitam ei præstamus: quia etiam in proximis quodammodo benefacimus, quando amamus; iuxta 2. Timoth. 2. v. 21. *Erit vas in honorem sanctificatum, & utile Domino, ad omne opus bonum paratum. Et Matth. 25. v. 40. Quod vni ex fratribus meis minimis fecistis, mihi fecistis.**

Quocirca etiam Aristoteles 8. Ethic. 12. asserit, inter Deum & hominem esse quandā saltē imperfectā amicitia, fundatam in beneficentia benefici erga beneficiatum; similemque amicitia parentū in filios. Adde, tanto hac maiorem, quanto Deus de suis filiis certior, quantoque ampli⁹ de suo habet in hominē, quam parentes in filijs. Item, quanto in parentibus amandi ratio, ob diuersum principium actiuum & passiuum distractior, & ob ipsam huiusmodi animi angustia & mutabilitatē

tenuior, & inconstantior. Quæ de causa etiam amicitia diuinā complecti potest multos, cū humana ad multos non ita facile extendatur.

16 Nec obstat primo, quod Aristoteles 8. Ethic. 6. 7. negare videtur, inter Deum & hominē, vt & inter regem & mancipiū, esse amicitia; ob summam eorum inæqualitatem. Procedit enim hoc quidē de homine, si is præcise, vt Aristoteles fecit, secundum se ac suam naturam, sine gratiæ ornatu spectetur. At supposita gratiā & dignatione Dei, quam Aristoteles non cognouit, nil obstat, quominus inter Deum & hominem sit amicitia quedam, non quidem absoluta æqualitatis, sed cuiusdā excellentiæ proportionalis: qualis etiā iuxta Aristotelem ibidem cernitur inter maritū & uxorem, principem & subditos, parentem & filios.

17 Secundo nō obstat, quod Deus omnia propter seipsum operetur. Prouerb. 16. v. 4. *Homini causa nihil; cui proinde non videtur posse affectus esse amore amicitia seu beneuolentiæ. Nam de ratione veræ amicitia non est, vt quis propter amicum operetur quidpiam, tanquam propter suum finem; sed vt ei seclusa propria vtilitate, velit bonum, idque si honesta amicitia est, propter vltimum finem, qui est Deus.*

18 ASSERTIO VI. Hæc amicitia hominis erga Deum ex suo genere est omnium perfectissima. Tradit idem S. Thomas q. 23. a. 1. ad 3. & communis. Probatur; quia cum iuxta Aristotelem 8. Ethic. 3. triplex sit amicitia, videlicet ob honestatem, ob vtilitatem, ob voluptatem: illa sine dubio perfectissima erit, quæ ita honestissima est, vt simul etiam sit vtilissima & iucundissima; qualem hanc diuinam esse, ex dictis colligi potest. Accedit, quod hæc omnium est firmissima, vt pote natura sua æterna.

19 ASSERTIO VII. Charitas, prout est virtus Theologica, qua diligimus Deum & proximum, est vna virtus speciē infima. Tradit S. Thomas q. 23. a. 5. & communis. Probatur ex scriptura, quæ & simpliciter eam virtutibus speciē infimæ annūmerat, vt supra dictum; & speciatim quoque innuat, eadem charitate Deum & proximum diligi.

20 1. Ioann. 4. v. 12. *Si diligamus inuicem, Deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta est. Ib. v. 21. Et hoc mandatum habemus, vt qui diligit Deum, diligat & fratrem. Ib. v. 20. Qui enim non diligit fratrem, quem videt, Deum quem non videt, quomodo diligit? Ratio est. Quia amicitia, seu mutuus amicitia amor, non multiplicatur speciē, nisi vel pro diuersitate finis ac ratione amandi, quo modo constituuntur tres amicitia species, videlicet vtilis, Delectabilis, & Honestæ, ex Aristotele citat. 8. Ethic. 3. Vel pro diuersitate communicationum; quibus amicitia aliquo modo nititur; qua ratione alia dicitur amicitia consanguineorū, alia ciuiū, alia peregrinorum, seu comilitonū, de quo Aristoteles 8. Ethic. c. 11. & 12. Atqui charitas vnum duntaxat finē, adeoque & vnū obiectū formale, seu vnam rationē amandi habet, tam respectu Dei quam proximi, videlicet ipsam bonitatem diuinam; sicut & vnam solum communicationem, æternæ beatitudinis, ac bonorum eo pertinentium. Ergo, &c.*

21 Minor probatur. Quia propterea scripturæ & SS. Patres passim affirmant, Deum esse diligendum propter se, proximū autem propter Deum, ubi licet vocula *propter* denotare possit variam amoris habitudinem ad Deum, videlicet 1. vt ad præcipientem; 2. ad finem remotum & extrinsecum; 3. ad remunerantem; proprie tamen, & ex mente SS. Patrum, significat rationem formalem diligendi, vt videre est apud Augustinum 3. de Trinit. c. 8. & tract. 85, in Ioan. & serm. 51. de tempore, S. Gregorium l. 10. Moral. c. 6, 7. & 10. Bernardum opusc. de diligendo Deo.

22 Quod facile ita declaratur. Nam siue proximus diligatur propter inhærentem sibi bonitatem supernaturali, vt est participatio quædam bonitatis increatæ; siue quatenus capax est eiusmodi bonitatis; siue etiam propter suam bonitatem naturalem, quatenus ea supernaturali regulæ diuinæ bonitatis conformatur, adeoque eam quoquo modo induit (quo modo etiam materia moralium virtutum, licet in se mere naturalis, per conformitatem tamen ad supernaturalem regulam induit rationem obiecti supernaturalis, vt alibi dictum,) siue vt præcise & res quædam De i propter se supernaturaliter dilecti; quo modo cætera omnia diliguntur, quæcunq; extra Deum & proximum charitate diligimus, vt dicitur q. sequente, semper motiuum vltimum & formale dilectionis est diuina & increata bonitas. Et confirmatur. Quia ob eandem etiam causam, eadem specie virtute colimus imagines & prototypa, appetimus finem intrinsecum virtutis & media eiusdem. & Quæ vero hic obijci possunt, in secunda dubitationis parte explicabimus.

23 ASSERTIO VIII. Charitas est excellentissima virtutum. Tradunt cum S. Thoma quæst. 23. art. 6. omnes. Probatur ex scriptura 1. Cor. 12. vers. 31. *Excellentiorem viam vobis demonstro*, nempe charitatis, de qua mox in subsequentibus. Item c. 13. v. 13. ibid. Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc: *Maior autem horum est charitas*. Ratio est. Quia charitas in hac vita perfectissime attingit Deum; morales autem virtutes per se immediate Deum nullo modo attingunt, saltem excepta religione, quæ illum attingit solum vt obiectum Cui, non vt obiectum Quod: Fides & spes attingunt quidem, sed non præcise secundum se, sed cum quadam habitudine ad nos, siue per modum reuelantis, siue per modum beatificantis seu auxiliantis. Charitas vero illū attingit secundum se, in eoque vt sic sistit, hoc ipso, quod versatur circa Deum formaliter, vt est noster finis Cui supernaturalis vltimus; qui vt sic ad nullum finem vltiorem referri potest; cum tamen ad eum alia omnia & quidem etiam ipse finis Cuius, saltem formaliter, aliquo modo referantur, ex dictis supra assertionem 4.

24 Interim tamen cum habitus voluntatis ex suo genere sint imperfectiores intellectualibus, efficitur, supremam in his virtutem, quæ est lumen gloriæ, saltem in ratione entis perfectiorem esse simpliciter charitate; Neque huic doctrinæ repugnat S. Thomas cit. a. 6. ad 1. loquitur enim de virtutibus intellectualibus huius vitæ, quæ

exercentur per species creatas, Martyrium vero præfertur quidem omnibus actibus externis charitatis, sed non actui interno, saltem in ratione virtutis, ac per se & absolute loquendo; cum ex interna charitate suam vim accipiat, iuxta illud 1. Corinth. 13. v. 3. *Si tradidero corpus meum, &c. charitatem autem non habuero, nihil sum.*

Atque ob hanc ipsam etiam causam, charitas per se ac ex sua natura tanquam omnium virtutum regina potest & solet imperare omnibus alijs virtutibus, eas videlicet applicando & mouendo ad operandum, earumq; actus referendo ad suum finem, iuxta S. Thomam cit. quæst. 23. a. 4. ad 2. & art. 8. & colligitur ex illo 1. Timoth. 1. vers. 5. *Finis autem præcepti est charitas*. & 1. Corinth. 13. vers. 4. *Charitas patiens est, benigna est &c.* cum è conuerso alia virtutes charitati proprie non imperent, vt iuxta S. Thomam q. 26. art. 7. & q. 81. a. 1. ad 1. & a. 5. ad 1. docet Caietanus q. 32. a. 1. vniuersim negans, virtutem inferiorem imperare superiori, etsi alij subinde aliter loquantur, nec in re negari possit, ex motione alterius virtutis v. g. spei, seu misericordiæ, per accidens subinde elici posse actum charitatis, eumq; vt sic velut vtilem ad eiusdem virtutis opus & obiectum aliquo modo referri; semper tamen cum virtuali saltem, aut habituali regressu ad proprium & formale obiectum ac motiuum charitatis.

Dices; Cur ergo sancti præscribunt, vt omnia nostra (quod per virtutem religionis fit) ad Dei gloriam & honorem referamus? Respondetur, id potissimum dici respectu moralium virtutum, seu actionum ab ipsis procedentium, quamuis suo modo etiā in charitate locū habeat, eo quod hac extrinsecarelatiōe ipsis etiā actibus charitatis noua bonitas accidentalis accedat, cū tamen interim ex sua natura non religio charitati, sed charitas religioni velut inferiori virtuti imperet. Cuius rei etiā hæc causa est; quia Religio etsi ipsi quoque; Deo velit bonum, non tamen omne, sed certū, idq; creatū, puta honorem, nec ob ipsam summam Dei bonitatem in se spectatam, gratuito quasi amicitia titulo; sed ob quandā rationē respectiua excellentiæ, ex debito seruitutis; quocirca etiam per Religionē refertur homo ad Deum, quasi seruus ad dominū; per charitatē, vt amicus ad amicū, seu vt filius ad Patrē, qui est multo præstantior affectus, iuxta illud Ioann. 15. v. 15. *Iam non dicam vos seruos &c. vos autem dixi amicos*, Addi potest, illud ad Dei gloriam & honorem, generatim accipi, idemq; significare, quod ad beneplacitam Dei, ex quo in Deum honor & gloria redundat, vt hac ratione intentio illa charitatem non excludat, sed includat.

ASSERTIO IX. Licet absque charitate possint esse virtutes perfectæ quoad substantiam; non tamen quoad statum Christianæ virtutis. Ita cum S. Thoma q. 23. a. 7. communis: & primum patet ex dictis tomo 2. disp. 3. q. 2. & seqq. Secundum probatur ex illo 1. Cor. 13. v. 3. *Si distribuero in cibos pauperum, omnes facultates meas, &c. si tradidero corpus meum, vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest*. Ratio est, quia sine charitate nulla virtus homini prodesse potest ad beatitudinem. De qua re supra disput. 1.

quæst. 8.

quæst. 8. dub. 4. & quæst. 6. dub. 2. & tom. 6. disp. 6. q. 4. dub. 3. & q. 5. dub. 2.

27 **ASSERTIO X.** Charitas est forma virtutum cæterarum. Ita S. Thomas q. 23. a. 8. ex communi; & patet tum ex præcedenti assertionem; tum ex dictis supra disp. 1. quæst. 6. dub. 2. vbi de hac re pluribus actum.

DVBIVM II.

An præter Charitatem, virtutem Theologicam, dentur alii habitus amoris amicitiae erga Deum vel proximum.

Ad S. Thomæ 2. 2. q. 23.

28 **P**RÆTER amorem supernaturalem amicitiae seu benevolentiae erga Deum, de quo hætenus egimus, dari etiã aliũ amorẽ concupiscentiæ honestum & supernaturalem erga eundem, diximus q. 1. dub. 1. An vero alius adhuc amor amicitiae erga eundem, vel etiam erga proximum detur, controuersum est.

Et primo quidem dubitatur, utrũ præter amorem supernaturalem amicitiae erga Deum, ad charitatem pertinentem, detur etiam alius naturalis amor amicitiae erga eundem Deum, seu velut authorem ac finem naturæ, seu etiam velut authorem ac finem & bonum supernaturale. Negatiuam sententiam fusè tuetur Vasquez 1. 2. tom. 2. disp. 195. cap. 2. 3. & 4. præsertim n. 7. vbi ait, sibi difficile visum esse, duo illa genera dilectionis Dei, distinguere; alterum Dei vt finis naturalis, alterum Dei vt finis supernaturalis, eo modo, quo aliqui distinguunt; & putare, facilius esse, amorem Dei naturalem & supernaturalem eo solũ modo distinguere, vt naturalis sit amor concupiscentiæ, quo Deũ nobis desideramus vt bonũ nostrum, sicut quando desideramus ipsũ videre; amor autem supernaturalis sit omnis amor amicitiae erga Deum, quo ipsum propter ipsũ diligimus. Vbi simul addit, naturalem amorem se vocare, non quia fiat ex solis viribus liberi arbitrii, sine vllõ auxilio gratiæ mouëtis; sed quia suapte natura non sit ordinis superioris, postulans principium & habitum sua natura infusum: contra vero supernaturalem amorem vocare, quia sua natura sit ordinis superioris, sicut cæteræ res supernaturales.

29 Et quia auctor hic non ignorabat, eã sententiã nouam esse, subiungit ibidem, eius sententiæ iudicium, quod S. Thomæ & Scholasticis alijs contraria esse videatur, alijs integrum relinquere: quamuis, inquit, ex schola etiam S. Thomæ non desint, qui dicant, amorẽ amicitiae erga Deum esse solũ amorem charitatis supernaturalem, & nullũ alium: ita enim sensisse Dominicum Bannem 2. 2. q. 23. a. 1. imo nec S. Thomam, quamuis concedat duplicem amorem Dei super omnia, alterum vt finis naturalis, alterum vt finis supernaturalis, vquam in summa docuisse, vtrumque esse amorem amicitiae. Eidem sententiæ vt fa-

uentes adducit ibidem & n. 24. Alensem 2. part. q. 30. mem. 1. a. 2. §. 2. ad 1. quasi omnẽ amorem amicitiae dicat esse ex charitate, & solũ amorẽ naturalem dicat esse concupiscentiæ erga Deum; item Albertũ 2. part. tract. 4. q. 14. memb. 4. a. 2. idem sentientem; item Antisiodorensẽ lib. 2. tract. 1. c. 4. & 6. vbi solum distinguit duplicem amorem amicitiae erga Deum penes hoc, quod alter procedat ab habitu, alter autem non; itẽ Scotum in 3. dist. 27. q. 1. §. Contra primã viã, vbi inanẽ existimat distinctionem illã finis naturalis, & supernaturalis in ipso Deo: nec is vsq̃ in amore amicitiae erga Deum eiusmodi distinctionem admittit. Huc etiã spectat Michael Baius proposit. 34. ex damnatis à Pio V. & Gregorio XIII. vbi eandẽ distinctionem aperte reijcit. Denique etiã Alphonsus Viruesius Philippica 5. & Bellarminus tom. 3. l. 6. de gratia c. 7. nihil distinguunt inter eiusmodi amores; imo de amore Dei, vt auctor est natura, intelligi vult Bellarminus testimonia scripturæ, quæ de charitate loquuntur. Omitto recentiores illos, qui cũ admittat quidem erga Deum amorẽ amicitiae naturalem & supernaturalem, negant tamen, eos distinguui ex parte obiecti, siue Dei vt auctoris ac boni naturalis, & supernaturalis, de quibus in fine huius dubitationis agemus.

Fundamẽta huius sententiæ sunt. I. In scriptura & Patribus nusquã inuenitur distinctus duplex amor amicitiae erga Deum, vnus naturalis erga Deum tanquam finem naturalem, alter supernaturalis tanquam erga finem supernaturalem, vt speciatim videre est apud Augustinum in illud Psalmi 53. *Voluntariẽ sacrificabo tibi*, & lib. 1. de disciplina Christi. c. 1. & ferm. 13. & 15. de verb. Apostoli, & epist. 113. & apud Bernardum toto lib. de diligendo Deo.

II. Si duo amores amicitiae erga Deum distinguerentur, alter erga Deum finem naturalem, alter circa Deum finem supernaturalem, sequeretur, aut amorem amicitiae erga Deum finem naturalem haberi posse sine gratia habituali, cum solo auxilio gratuito, in natura lapsa, sicut in natura integra; quod negauit S. Thomas 1. 2. quæst. 109. art. 3. & alij communiter; & ita vera esset sententia Marsilij in 2. q. 108. a. 2. & in 1. q. 20. art. 3. & Andrea Vegæ quæst. 10. de Iustificat. ad vltimum argument. qui docent, posse Deum hoc modo diligi cum solo auxilio gratiæ mouëtis, sine habituali gratia: aut sequeretur, solo illo amore tanquam vltima dispositione, hominem iustificari à statu peccati: aut denique statum peccati aliqua ex parte minuere: quæ videntur absurda.

III. Amor quicumque amicitiae erga Deum pugnat cum macula peccati; ac proinde suapte natura emundat & iustificat à peccato, estque vltima dispositio ad gratiã habituale: nihil autẽ horũ esse potest amor naturalis, sed solũ supernaturalis, Ergo omnis amor amicitiae est supernaturalis.

IV. Accedit ratio à priori, ex ipso obiecto dilectionis amicitiae desumpta. Nam quoties in obiecto formali alicuius affectus amoris, non potest distinguui duplex ratio, in quam affectus ipse feratur, frustra distinguuntur duplex affectus specie